

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף הבטיחות



משוחחים ויוצרים בטיחות

בעקבות ספרים



רקע למעביר הפעילות:

הגישה לבטיחות במשרד החינוך הינה מסגרת תפישתית המוטמעת בתודעתם של אנשי חינוך, אשר מאפשרת למורים ועובדי הוראה לממש את מכלול מטרותיהם החינוכיות **ולתלמידים להתנסות במגוון פעילויות, תוך הכשרתם להתמודד עם אתגרי החיים (המזמנים בין היתר גם סיכונים) כבוגרים אחראיים**. החינוך לבטיחות הינו חובה מוסרית ומקצועית המוטלת עלינו, המחנכים, הפועלים לשמירה והגנה על בטיחותם ושלומם של הילדים. עם זאת, ישנה חשיבות להעניק לתלמידים הזדמנויות להתנסות במגוון פעילויות תוך הכשרתם להתמודד עם אתגרי החיים, המזמנים בין היתר גם סיכונים.

משרד החינוך בהובלת אגף בכיר לביטחון, שעת חירום ובטיחות סביבתית גיבש תכנית מערכתית רב שנתית לבטיחות ילדים, אשר מטרתה צמצום היפגעות ברת מניעה של ילדים מתאונות בישראל. הבטיחות והבריאות הם ערכים חינוכיים שיש לחנך אליהם במסגרת מוסדות הלימוד. לכן, בנוסף לשמירה על בטיחות הצוות והתלמידים במוסדות החינוך ובפעילויות חוץ מוסדיות שונות, המשרד מקדם תכניות לימוד שונות להטמעת תרבות בטיחות של התלמיד בכל הגילאים ובכל מעגלי החיים. **מטרות העל של התוכנית הן (א) העלאת המודעות לסיכונים, (ב) מתן כלים וידע להתנהגות בטוחה, (ג) עידוד להתנהגות בטוחה**. הפעילות המוצעת במסמך זה מתבססת על ההבנה כי המנגנונים השכיחים ביותר להפגעות ילדים בכיתות א'-ג' הם:

א. נפילות (בעיקר מגובה)

ב. טביעות (בעיקר במרחב הציבורי)

הפעילויות המוצעות במסמך זה נועדו הן להעלות את מודעות התלמידים לסיכונים השונים אליהם הם נחשפים, ובפרט על מעגלי האחריות בסביבתם: האחריות על עצמי, האחריות בקבוצה והאחריות במסגרת המשפחה. בסיוע מערך פעילות זה ניתן לשנות עמדות בנוגע לכל אחד מהמעגלים הללו, לפתח מודעות ולבסוף לפתח מיומנות מתאימה להתמודדות עם אתגרים שונים. **את מטרות אלו ניתן להשיג, בין היתר, דרך פעילות חווייתית תוך דיון עם התלמידים על נושאים יום יומיים**.

תוכן הפעילות: קוראים ודנים בספר "צמריקו"

מסמך זה מציע מספר פעילויות המשלבות דיון לילדים בכיתות א'-ג', המבוססות על ספר הקריאה "צמריקו" (הלקולסקי לזלי, כנרת, 2009).



לנוחיותכם, ניתן להקרין את הסרטון המצורף, בו מוצג הסיפור:

<https://www.youtube.com/watch?v=XHigGv0hIyQ>



מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף הבטיחות

תקציר: צמריקו הטלה, לא מוכן ללכת עם העדר. הוא רוצה לשמור בקנאות על האינדיבידואליות שלו, ושום דבר לא משפיע עליו. ההורים שלו מודאגים מאוד, ומבקשים ממנו להתנהג "כמו כולם". הפתרון של צמריקו: ללמד את כולם להתנהג כמוהו (בסוף הסיפור נרמז דרך הציור שצמריקו עדיין מצליח למצוא פעילות ייחודית עבורו, גם אחרי שלימד את כל העדר להתנהג כמוהו).

הצעות לפעילויות חווייתיות:

- המחזה:** ניתן להמחזי את הסיפור בשני אופנים: התלמידים הצעירים יותר ימחזו את הסיפור כפי שהוא, וכך ינסו להבין את נקודת המוצא של הדמויות, והמניעים שלהן. תלמידים בוגרים יותר יכולים לעבד את הסיפור, ולנסות להמחזי סיפור דומה שיעסוק בילד אחר בכיתה (אילו פעולות הוא עושה אחרת? מה הוא לא עושה "כמו כולם"?).
- יצירה:** כל תלמיד יצייר את עצמו כטלהטליה, וינסה לבטא את הייחודיות האישית שלו בציור. למשל: כשרון, תחביב, מיומנות ייחודית וכדומה.
- בנק פתרונות:** כל תלמיד יכתוב על רצועת נייר פתרון לבעייה של צמריקו: מצד אחד הוא רוצה להיות מיוחד, מצד שני לפעמים הרצון הזה גורם לו לעשות דברים מסוכנים (למשל: להשתולל). לבסוף ניתן לדון בהצעות השונות שעלו, ועל הדרכים המתאימות לבטא את הייחודיות שלנו, באופן שאינו מסכן אותנו או את הסביבה.

נושאים לדיון (ניתן לשלב במהלך פעילויות חווייתיות, או אחריה):



- "ללכת עם העדר" – דונו במושג בהיבט חיובי ושלילי:**
 - מתי אנחנו מתנהגים "כמו כולם" וזה דווקא מסוכן? (הרחבה על לחץ חברתי, בהתאם למאפייני התלמידים. למשל: רכיבה לא בטוחה על אופניים, בלי קסדה "כי אף אחד לא חובש קסדה", "כולם נכנסים לבד לבריכה", "כולם משחקים במשחק הזה").
 - מתי אנחנו מנסים להיות מיוחדים, וזה מה שמסוכן? (למשל: "אני יכול לטפס על העץ יותר גבוה מכולם, יראו שאני הכי אמיץ", "אני יכול לעצור את הנשימה מתחת למים הכי הרבה זמן").
- דאגה של ההורים:**
 - באילו מקרים ההורים דואגים וזה מעצבן? ("אמא ואבא מורטים צמר מרוב דאגה")
 - מה ההורים חושבים שיכול לקרות לנו?
 - האם אנחנו מקשיבים להנחיות של ההורים שלנו?
 - למה חשוב להקשיב להורים?
 - מתי אנחנו עושים אחרת ממה שלימדו אותנו? (כמו בחלק בסיפור שבו צמריקו לא אורג כמו שלימדו אותו). דונו על ההבדלים בין יצירתיות לבין לקיחת סיכון.
- אחריות אישית:**
 - הפתרון של צמריקו היה ללמד את כולם אפשרויות אחרות להתנהגות. מתי אנחנו, כילדים, יכולים ללמד חברים להתנהג אחרת? (למשל, להיות יותר זהירים בכבישים).
 - האם אנחנו יכולים להשפיע על חברים שלנו?